

La vinculació lloretenca en el tràfic d'esclaus

Marina Garcia i Carbonell - Xavier Orri
TIC Serveis - Arxiu

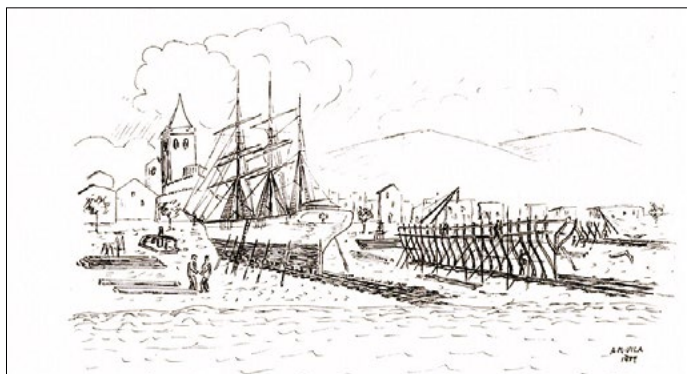
*“Sempre he cregut que a Lloret de Mar, hi devia haver hagut altres capitans, a banda del capità Agustí Conill i Sala, que exercien el comerç o tràfic d'esclaus. Comerç que ara repugna les nostres consciències, però que en aquells temps era un tràfic totalment legal, que molts navegants aprofitaven, en situacions en què el transport i el comerç per mar travessaven moments de penúria”.*¹

Un mite des de la mirada paternalista dels indians

Els indians i els esclaus. La imatge romàntica dels que van marxar a Amèrica cercant fortuna i els que serviren de mà d'obra a molts d'ells per aconseguir els seus objectius. L'esclavatge, un tema tabú per a moltes famílies, un silenci que s'ha mantingut latent en la història del comerç de les terres catalanes amb ultramar. El contrast del triomf amb la desesperació de perdre una pàtria, un nom i una identitat. La historiografia ha contribuït a alimentar-ne el mite. De fet, l'esclavisme va ser vist sobretot a finals del segle XVIII i al llarg del XIX com un fet exòtic i evocador, un símbol del poder dels occidentals i una imatge del progrés dels qui se n'anaven a terres americanes.

Ben aviat van aparèixer publicacions que narraven les vicissituds dels esclaus. El seu lloc d'origen, la seva fesomia i anatomia representaven un punt de divertiment o curiositat per als ciutadans comuns, que molt poques vegades havien tingut l'oportunitat de veure una persona de raça negra. La indumentària, els costums, els balls, il·lustraven tota mena de tractats i postals que mostraven la cara més amable, sempre des de la mirada paternalista dels colonitzadors. Amb tot, però, és ben sabut que la realitat era molt diferent. Gràcies a fotografies conservades principalment en arxius anglesos, podem veure la cruesa i les condicions en què vivien els esclaus.

Lloret va gaudir durant el segle XIX d'una època d'esplendor pel que fa al comerç amb ultramar i la construcció de vaixells a les seves drassanes. Aquesta etapa va ser determinant per forjar grans fortunes que alhora van participar en alguns casos amb més o menys implicació en el comerç i la venda d'esclaus. Cal tenir en compte que aquesta pràctica era completament legal fins que,

Vista ideal de les drassanes a la platja de Lloret a mitjans segle XIX. 1989. Dibuix a tinta.

Extret del llibre *Navegants i Mercaders. Una nissaga marinera de Lloret*. Club Marina Casinet. Vilà i Galí, Agustí Maria.

1 VILA I GALÍ, Agustí M., *Lloretencs en el tràfic d'esclaus*. *Sesmond* núm. 10. Febrer 2011. P. 20-21. Aquest article vol ser un homenatge a la figura d'Agustí Maria Vilà i Galí, un dels pioners en la recerca dels negrers amb vincles lloretencs i la història de la construcció de vaixells a les nostres drassanes.

el 1820, farts de les pressions internacionals sobretot vingudes d'Anglaterra, es va prohibir qualsevol tipus de comerç i tràfic amb persones. La participació econòmica dels inversors en un vaixell podia ser de diversos tipus: es podia participar en la fusta², en la mota³ o a risc de mar⁴. Es tractava d'accions en les quals cada parçoner aportava una quantitat econòmica determinada, de la qual obtenia beneficis a llarg termini. D'aquesta manera, el nombre d'implicats en les expedicions solia ser en certa manera relativament elevat. Tot i que no formessin part de la tripulació, contribuïen a tirar endavant el negoci.

Al SAMLM es conserven diversos documents que posen de manifest la implicació a petita o gran escala d'alguns lloretencs en el tràfic i comerç d'esclaus. El seu contingut permet conèixer l'operativa dels negrers en els temps en què aquesta pràctica era legal i també quan ja era il·legal, i les relacions que s'establien en la compravenda de persones.

Agustí Conill i Sala, capità (Lloret, 1786-1837)

Una de les expedicions més antigues de les quals tenim constància és la del capità Agustí Conill i Sala amb la pollacra *San Francisco de Paula*. Aquest va rebre autorització⁵ el març de 1816 del governador general de l'illa de Cuba, Juan Ruiz de Apodaca, per sortir del port de l'Havana cap a Guinea a la cerca d'un carregament de tres-cents esclaus negres *bozales*⁶. Al gener de 1817 el vaixell va recalcar a l'illa de Fernando Poo per posar-se en contacte amb els intermediaris que li facilitaren els tres-cents esclaus amb els quals carregà la pollacra. A principis de 1817 salpà de l'illa de Fernando Poo i es dirigí al continent remuntant l'estuari del riu Boni. Allà començà els tràmits amb el cabdill africà que li havia de proporcionar els esclaus. El 23 de gener, i amb la nau carregada amb els tres-cents esclaus, la pollacra naufragà durant una falsa maniobra a la desembocadura del riu Boni. La tripulació blanca es salvà gràcies a l'ajut dels bots salvavides. Dels esclaus, tancats a la bodega, no se'n salvà cap, ja que anaven engrillonats de peus i va ser impossible que es poguessin alliberar. El capità Agustí Conill i Sala i tres tripulants més van ser embarcats al vaixell negrer *Non Plus Ultra*, comandat per Josep Samà i Martí de Vilanova, que havia arribat a Boni procedent de Bordeus per comprar mà d'obra esclava.⁷

Martirià Botet i Rosalts, capità (Lloret, ca. 1767-1858)

Era usual que, tractant-se d'un tipus de comerç amb dificultats per ser executat de manera legal, els tractes es fessin entre persones de confiança i moltes vegades entre membres d'una mateixa família. Conill i Sala va posar la seva confiança en el seu gendre Martirià Botet i Rosalts, que va continuar al capdavant de la pollacra *San Francisco de Paula* fins que el

2 Els parçoners a la fusta invertien en la construcció del vaixell.

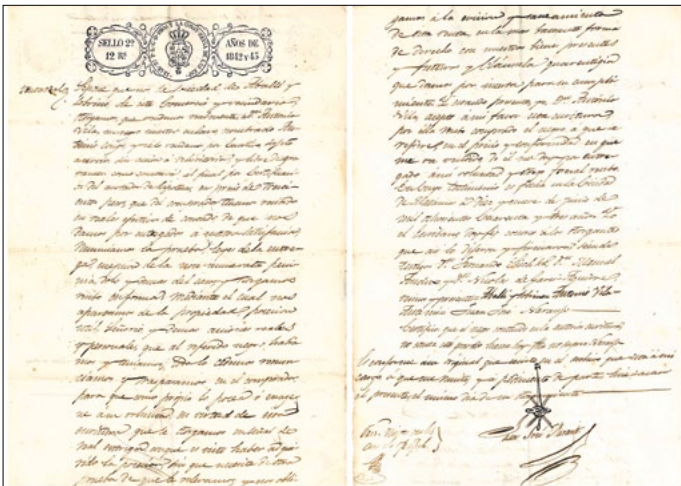
3 Els parçoners a la mota participaven en els productes amb què comerciava la nau.

4 Els parçoners a risc de mar prestaven diners a alt interès en situacions de gran dificultat.

5 SAMLM – Fons Vilà. Subfons Agustí Conill i Sala. *Autorització del Capità General de l'illa de Cuba a favor d'Agustí Conill i Sala per viatjar a la Guinea en cerca d'esclaus negres bozales*. *L'Havana, 29 març 1816*. CID: 511.001...066.003.006

6 Eren coneguts com a bozales els esclaus que acabaven d'arribar a terres americanes i no sabien la llengua ni els costums dels amos. Quan ja eren batejats i aprenien la llengua s'anomenaven ladinos. Un esclau que s'havia fugat s'anomenava cimarrón. El preu de venda d'un esclau disminuïa considerablement si s'havia intentat escapar o es rebel·lava contra l'amo.

7 VILA I GALÍ, Agustí M. *Navegants i mercaders. Una nissaga marinera de Lloret*. Club Marina Casinet. Lloret de Mar. 1989. P. 30-39.

Escritura de compra d'un esclau negre de nom Antonio Congo.1843.
 Procedència: SAMLML. Fons: Agustí Maria Vilà i Galí. ST: 066.003.031

Antoni Vilà i Balmanya apareix com a part interessada en la compra d'un esclau negre, de nom Antonio Congo, a la societat Aballí y Sobrino de Matanzas per 300 pesos. En el document de compravenda hi podem llegir: “Vende un negro nuestro, esclavo nombrado Antonio Congo, y que se lo vendemos por cautivo sujeto a servir sin acción resolutive, y libre de gravamen como constará al final por certificación del anotador de hipotecas, en peso de 300 pesos que del comprador tenemos recibidos reales de contador de que nos damos por entregados a nuestra satisfacción.”⁹

Pere Gil i Babot, navilier, consignatari i comerciant (Tarragona, 1783 - Barcelona, 1853)

Pere Gil i Babot és un altre dels personatges representatius de les xarxes que es formaven entre negrers i naviliers. És ben sabut que calia mantenir contacte amb les principals famílies potentades per tal d'establir negocis estables i de confiança. D'aquesta manera la figura de Gil i Babot és una mostra de l'afany per participar en la construcció de vaixells comercials i la creació de grans fortunes.

La seva posició econòmica li va permetre ser un gran mecenes i col·leccionista d'art. Va exercir de banquer, va ser diputat al Congrés i va esdevenir un dels fundadors de la *Sociedad Catalana del Alumbrado por Gas*. A Lloret participà econòmicament en diverses naus, entre elles la pollacra *La Unión*, la pollacra *San Antonio* o el bergantí *Romano*. Però l'exemple més paradigmàtic de tots serà la seva vinculació amb la construcció, l'any 1814, del bergantí *Cristina*. De fet, en serà el propietari al costat de Jaume Vilallonga, de Lloret, i els germans Bas de Tossa de Mar.

En el contracte de tripulació del 21 de novembre de 1819, es posà de manifest la normativa que havien de seguir els tripulants relativa a la cura i la higiene dels esclaus de bord així com els beneficis que els aportaria la venda de cadascun dels negres: “cobrarà 45 duros mensuales y medio duro por cabeza de negro que se venda en la Isla de Cuba”.¹⁰ Alhora, també, en aquest contracte es vetllava per la integritat de la mercaderia i el manteniment de l'ordre:

“Todos los individuos de la tripulación se obligan sin excepción de clase, a contribuir con su parte al aseo y limpieza que deben tener los esclavos, y a todo cuanto se les será mandado por el capitán, segundo y demás oficiales para el buen éxito de la expedición. Si algún individuo de la tripulación, sin expedición de clase, fuese encontrado con alguna esclava, será castigado a tenor de las leyes que gobiernan”.¹¹

El 22 de novembre del mateix any, Gil i Babot apareix inscrit en el full de matrícula d'embarcacions Port de Tarragona com a parçoner del bergantí *Cristina* i, alhora, al costat de Nicolau Darder, apoderat de la resta de propietaris, habilitaren el capità lloretenc Josep Fàbregas per realitzar una expedició a les costes de San Guervart (sic) i les illes adjuntes d'Àfrica.¹²

Reproducció fotogràfica d'un oli de 1850 d'Antoni Vilà i Balmanya.
 Procedència: SAMLML. Fons: Joan Domènech i Moner. ST: 066.213.032

1825 va ser capturada pel corsari colombià *Vencedor*. De fet, apareix implicat en l'intent fallit de portar tres-cents esclaus de Guinea a l'illa de Cuba.

El 1816 s'establí a Barcelona on, d'allí estant, participà en diverses transaccions i actes mercantils i com a interessat en la construcció de diversos vaixells, com a fiador i com a apoderat. És l'exemple d'un emprenedor de l'època. Totes aquestes riqueses, però, es van veure estroncades a partir de 1852, quan els negocis de Martirià Botet començaren a fer fallida i els seus béns entraren en subhasta.⁸

Antoni Vilà i Balmanya, capità (Lloret, 1814-1893)

Pel seu matrimoni amb Teresa Conill i Puig, filla del capità Agustí Conill i Sala, s'emparentà amb una de les nissagues més remarcables de Lloret. L'any 1836 substituï el seu sogre en el comandament del bergantí *Rápido Catalán*. Poc després encarregà la construcció de la pollacra *Lidia*, de 160 tones, al mestre d'aixa lloretenc Bonaventura Ribas (a) *Pa-i-ais*. La corbeta *Nueva Lidia*, de 250 tones, fou encarregada i pilotada per ell.

⁸ VILÀ I GALÍ, Agustí M. Martirià Botet i Rosalts. Armador i navilier de Lloret. Club Marina Casinet. Lloret de Mar. 2004.

⁹ SAMLML – Fons Vilà. Subfons Antoni Vilà i Balmanya. *Escritura de compra esclau negre, Antonio Congo, per Antoni Vilà i Balmanya a la societat Aballí y Sobrino de Matanzas, pel preu de 300 pesos*. 19 de juny del 1843. CID: 511.002.02_066.003.031

¹⁰ VILÀ I GALÍ, Agustí M. *Lloretencs...* P-20-21.

¹¹ *Ibidem*.

¹² SANET I JOVÉ, Josep Maria. *Vaixells negrers despatxats des de Tarragona, 1815-1820*. TAG Revista del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona, núm. 28. Desembre 2002. P. 15.

Bergantí Cristina. 1920 ca.

Procedència: SAMLM. Fons: Martínez-Planas. Autor: Emili Martínez i Passapera. ST: 302.026.022

D'aquest contracte es desprèn, doncs, la vinculació de Pere Gil i Babot amb el comerç d'esclaus i el seu vincle amb lloretencs.

El cas del bergantí *Cristina*, però, no és l'únic que vincula la figura de Gil i Babot amb el tràfic d'esclaus. Si bé no està relacionada directament amb Lloret, cal tenir present una de les expedicions més conegudes en les quals va estar vinculat, la del bergantí *Tellus*, construït a Canet de Mar en societat amb el seu sogre Josep Serra.

Antoni Surís i Botet, comerciant i navilier (Lloret, ca. 1759 - Cadis, 1829)

Agent consignatari, comerciant i navilier establert a Cadis i cosí de Martirià Botet i Rosalts. La casa consignatària¹³ Antonio Surís e Hijo s'encarregava d'assegurar vaixells, negociar lletres de canvi, representar capitans i naviliers al port de Cadis i comprar i vendre mercaderies.

Antoni Surís va tenir, segons la correspondència trobada, relacions econòmiques amb Pere Gil i Babot. Pel contingut d'aquesta documentació es pot deduir que Antoni Surís participava a l'expedició dirigida per Pere Gil i Babot a la cerca d'esclaus al continent africà. A la carta enviada per Pere Gil i Babot, de Barcelona estant, dirigida a Antoni Surís i Botet a Cadis i amb data d'1 de gener de 1820, podem llegir: "*adjunta la factura de la expedición del bergantín Cristina, capitán Fàbregas, para la costa de África y el conocimiento de los 16.000 pesos fuertes columnarios embarcados en el mismo, para que pueda Vm. hacerlos presentar a esos aseguradores para su inteligencia y conformidad.*"¹⁴ Recordem que el capità Josep Fàbregas va ser nomenat per fer-se càrrec del bergantí *Cristina* per a l'expedició a l'Àfrica a la cerca d'esclaus. Antoni Surís també apareix a l'escriptura de poder atorgada per Bartomeu Parés per vendre un esclau negre de nom Ramon.¹⁵

¹³ Casa consignatària: agent comercial entre Catalunya i Amèrica. Els consignataris o corresponsals representen els armadors d'un vaixell i actuen per resoldre i gestionar els afers relacionats amb la càrrega, les mercaderies que un altre tramet, el pagament d'impostos i aranzels, entre d'altres. La casa consignatària Antonio Surís e Hijos s'estableix a Cadis pels volts de 1800.

¹⁴ VILA I GALÍ, Agustí M., *Lloretencs en el tràfic d'esclaus. Sesmond*, núm. 10. Febrer 2011. P. 20-21. El SAMLM custodia en diferents fons: Fons Municipal - Ajuntament de Lloret de Mar, Fons Maria Assumpció Comas i Moré, Fons Fàbregas - Orench, entre d'altres; abundant correspondència de la casa consignatària Antonio Surís e Hijos, establerta a Cadis pels volts de l'any 1800.

¹⁵ Arxiu Comarcal de la Selva (ACSE). N. Rodés, 1824, f. 113 v. *Espectura de poder atorgada per Bartomeu Parés a favor d'Antonio Surís e Hijo de Cadis, per vendre l'esclau negre Ramon.*

Jaume Taulina i Vilallonga, consignatari, apoderat i comerciant (Lloret, 18 de febrer 1791- Barcelona, 1868 ca.)

La família Taulina és potser una de les que més s'enriquiren amb el comerç d'esclaus en l'època en què era il·legal com a conseqüència dels seus vincles amb Antoni Vinent i Vives, Julián de Zulueta y Amondo i Salvador Samà i Martí. Aquesta relació amb unes de les famílies més importants de l'època del tràfic d'esclaus es posa de manifest en la nombrosa documentació epistolar que conté el Fons Taulina del SAMLM. En les diverses missives es veu el tracte de confiança que va tenir Taulina per part de les famílies Samà i Zulueta, fins i tot en el moment de repartiment de l'herència de Salvador Samà i Martí.¹⁶

El trobem també implicat en casos de compravenda d'esclaus a petita escala, com és el cas de l'escriptura de poder atorgada per Agustí Domènech, pilot, a favor de Jaume Taulina, del comerç, resident a l'Havana, perquè pugui vendre un esclau negre de la seva propietat anomenat Ambrosio. En aquests tipus de transaccions es solien vendre esclaus de servei domèstic. La venda es resolvia atorgant poders a persones de confiança si el propietari era fora de terres americanes.¹⁷ Taulina també es va veure implicat en un cas de tràfic negrer a Puerto Rico, vinculat amb la pollacra *Vencedora*, de la qual era consignatari i en la qual tenia una participació important. S'ha dit moltes vegades que molta de la informació sobre el tràfic d'esclaus per part de catalans en l'època en què aquesta pràctica era il·legal es troba en arxius i institucions angleses.¹⁸ Aquest és el cas de la detenció d'aquesta pollacra a mans de la flota abolicionista. Gràcies a la correspondència transcrita en

Jaume Taulina i Vilallonga. 1850 ca.

Procedència: SAMLM. Fons: Taulina. Autor: Desconegut. ST: 354.044.001

¹⁶ En properes publicacions s'aprofundirà en les relacions interpersonals i la vida de Jaume Taulina i Vilallonga.

¹⁷ Arxiu Comarcal de la Selva (ACSE). N. Rodés, 1838, f. 179. *Espectura de poder atorgada per Agustí Domènech, pilot a favor de Jaume Taulina, del comerç, resident a l'Havana perquè pugui vendre aquell negre anomenat Ambrosio. 19 de maig de 1838.*

¹⁸ GREAT BRITAIN FOREIGN OFFICE. *Correspondence with the British Commissioners, at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam: relating to the slave trade.* Londres. 1835. FOWELL BUXTON, Sir Thomas. *Letter on the slave trade, to the Lord Viscount Melbourne, and the other members of her majesty's cabinet council.* Londres. 1838.

Carta general del Océano Atlántico Septentrional. 1872.

Procedència: SAMLM. Fons: Guinart-Ball-Ilatinas-Xiberta. Autor: C. Leclercq
ST: 092.021.028

els butlletins anglosaxons de l'època, es pot fer un seguiment de com es van esdevenir els fets.

El periple del *Vencedora* va tenir el seu origen al port de Cadis on, sota el comandament del capità alacantí Antonio Lloret, sortí amb rumb a la costa de Puerto Rico per acabar a l'Havana amb un carregament de vint-i-sis esclaus amagats a la bodega. Aquests havien estat adquirits a l'Àfrica central, de l'oest i Santa Helena i, posteriorment, embarcats al riu Cuanza (Angola). L'expedició, però, es va veure frustrada el 14 d'octubre de 1837, quan va fer escala a Puerto Rico. Allí el *Vencedora* va ser interceptat pel vaixell de la flota anglesa *H.M. Ringdove*, capitanejat per H. Stopford Nixon. El relat de la detenció de la pollastra *Vencedora* posa de manifest els procediments basats en la picaresca que es feien servir per a poder continuar exercint el tràfic d'esclaus durant el període en què era il·legal. Segons el comandant Nixon, en el moment en què la pollastra *Vencedora* va ser interceptada es demanà tota una sèrie de documentació acreditativa al capità Lloret, la qual s'entregà de manera irregular i sospitosa. Se li feu entrega de la patent de sanitat i els passaports dels catorze membres de la tripulació i els d'un total de quaranta-nou passatgers, com també s'informà de la càrrega que portava. Quan es procedí a revisar el vaixell, van aparèixer a la part inferior de la bodega un total de vint-i-sis esclaus en pessimes condicions, mig nus, amb el cap rapat i alguns d'ells malalts. En la seva declaració, el capità Lloret, per contra, negà que els esclaus estiguessin amagats i afirmà que aquests havien embarcat justament a Puerto Rico per ser transportats a l'Havana amb els seus passaports corresponents. La documentació falsa i manipulada que va aportar el capità per justificar-se va ser elaborada de manera fraudulenta quasi al mateix moment en què el vaixell fou interceptat¹⁹. Les al·legacions i diversos intercanvis d'opinions entre els tribunals anglesos i espanyols van durar mesos. Mentrestant, a Taulina se li reclamaven els costos de mantenir el vaixell atracat a Cuba com també els danys i perjudicis ocasionats als passatgers i al carregament que duia el vaixell. En la seva defensa sempre va declarar que ell desconeixia l'existència d'esclaus al vaixell i que com a consignatari només tenia responsabilitat sobre la

càrrega declarada. Finalment, gràcies al testimoni d'alguns dels esclaus davant d'un intèrpret, es destapà el frau.²⁰

Jaume Bou i Prat i Pere Galí i Carreras

Jaume Bou i Prat va néixer a Lloret entre el 1810 i el 1820. Al padró de 1832 apareix al carrer Donzelles, 14, on vivia amb el seu pare Iscle Bou i Vergés, ferrer de professió, la seva mare Caterina Prat i Vives, el seu germà Iscle Bou i Prat, la seva cunyada Rosa Garriga i Monter i els seus dos nebots. Pere Galí i Carreras era fill de Joan Galí i Domènech, mariner, i de Maria Gaietana Carreras i Botet, filla del patró mariner Romà Carreras i Massià i neta d'Antoni Botet Rosalts, patró mariner i comerciant.

Al padró de 1824 apareix inscrit vivint al carrer de l'Areny, i al de l'any 1837 també hi consta, però amb aquesta nota: "viviendo en Puerto Rico".²¹ Pels volts de 1835 se n'anaren de Lloret en un vaixell de vela en direcció a Puerto Rico i s'establiren a Barros. Cap al 1840 el govern els bonifica amb terra gratuïta i l'exempció de pagar impostos durant quinze anys. La cèdula de 1815 (*Real Cédula de Gracias*) oferia la possibilitat de comprar esclaus negres i emprar-los per a treballar la terra.

Al cens d'esclaus de 1870 Jaume Bou i Prat apareix com a propietari de vint esclaus i Pere Galí i Carreras com a amo d'un esclau.²²

Una porta oberta

El recent tractament al SAMLM del Fons Taulina i del Fons Fàbregas-Orench ha permès ampliar la informació de lloretencs amb passat vinculat al tràfic d'esclaus. Al catàleg *Sala Esteve Artau, nostramo*²³ d'Esteve Fàbregas i Barri apareixen dos casos de compravenda d'esclaus però a data d'avui no s'han localitzat els documents originals. Els protagonistes són Francisco Domènech i José Durall. El primer compra un lot que inclou diverses armes i un esclau. D'altra banda, el segon adquireix el 1851 una botiga a Matanzas que inclou dos esclaus. Aquests manuscrits posen de manifest la pràctica d'incloure la figura de l'esclau en partides i lots posats a la venda com un objecte més, una altra modalitat de tràfic de persones.

Malgrat que actualment l'esclavisme ha estat estudiat per la historiografia, encara queda camí per recórrer. L'estigma segueix pesant en la memòria col·lectiva i cada cop és més difícil trobar documents inèdits que parlin del tema, bé per la *damnatio memoriae* que se'n va produir, bé perquè encara romanen en mans privades. Estudis recents han demostrat que fora de les nostres contrades encara resta molta informació per conèixer sobre l'esclavisme en mans de catalans com per exemple als arxius anglesos. ■

20 Mentre que en els anys en què el tràfic d'esclaus era legal els vaixells eren ocupats en la seva totalitat per esclaus i provisions per al llarg viatge, a l'època en la qual era il·legal els esclaus viatjaven ocults entre les mercaderies en dobles fons a les bodegues dels vaixells. L'avarícia per a col·locar el major nombre possible de persones en espais reduïts produïa que moltes vegades molts d'ells morissin o emmalaltessin durant el viatge.

21 DEREDITA, Laurie M. "Els que no tornen": les arrels de la família Bou Galí de Corozal (Puerto Rico) a Lloret de Mar. *Sesmond*, núm. 15. Maig 2016. P. 22-25.

22 El governador superior civil de Puerto Rico informa que Jaume Bou, veí de Corozal, ha concedit voluntàriament la llibertat al seu esclau Eusebi. Archivo Histórico Nacional de Madrid. ULTRAMAR, 5100, exp.98. *Relación de esclavos emancipados de la isla de Puerto Rico*. 1872.

23 FÀBREGAS I BARRI, Esteve. *Sala Esteve Artau, nostramo*. Centre Alba de Prima. Lloret de Mar. 1990.

19 Un exemple dels falsos documents per acreditar el trasllat dels esclaus: *Don Francisco Moreda Prieto, Gobernador, Capitan-G*, &c. &c., en la *Isla de Puerto Rico*. Concedo licencia a Don Ramon Trevilla de este comercio, para que pueda remitir à la Habana, en el buque que se le proporcione, catorce negros esclavos de su propiedad nombrados José, Antonio, Maria, Antonia, Manuel, Josefa, Miguel, Ursula, Nicolas, Juana, Manuela, Francisca, Jorge y Lomasa, que ha vendido à Don José Antonio Vidal y Pascual de aquel comercio y vecindad. *Puerto Rico: 4 de Octubre de 1837*. GREAT BRITAIN FOREIGN OFFICE. *Correspondence...*